

Інна Іванівна ТИНСЬКА

аспірант кафедри державного і муніципального управління,
Тернопільський національний економічний університет
вул. Петриківська, 18, м. Тернопіль, 46000, Україна
E-mail: 4arivna@gmail.com

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У СТВОРЕННІ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ

Анотація

Стаття містить інформацію про закономірності виникнення корпорацій в Україні у результаті трансформації економіки, зокрема, внаслідок проведення реформи відносин власності. Автор наводить приклади інших країн та вказує на особливості зародження корпоративних структур в них, а також посилається на авторитетні думки провідних вчених щодо ролі держави як власника та учасника підприємницької діяльності.

Наукове дослідження покликане показати як саме відбулося зміщення акцентів з державної власності в сторону корпоративної, що зайняла центральне місце в підприємницькому секторі. Трансформація економіки в Україні відбувалася здебільшого директивними методами, а тому всебічна участь держави в економічних процесах була адекватною та виправданою за існуючих обставин. Однак, як показала практика, державне підприємництво, що виступало основним інструментом системи державного управління економікою, було здебільшого збитковим та неефективним, коли корпоративізовані суб'єкти господарювання виявилися більш вигідною організаційно-правовою формою ведення господарської діяльності, про що свідчить стрімке зростання їх кількості. Тому, важливого значення набуває здійснення регулярного моніторингу корпоративного сектору України, аби уникнути впливу негативних факторів на його розвиток.

Вивчення феномену корпорації та державних корпоративних прав відбувалося в різних ракурсах, починаючи від історичного та закінчуючи порівняльно-статистичним, з розрахунком показників ряду динаміки, використанням системного аналізу, встановленням основних закономірностей розвитку корпоративного руху в Україні.

Новизна статті полягає у всебічному відображенні статистичних даних, які надають кількісну характеристику структури корпоративного сектору України з притаманною для нього сукупністю підприємств, в яких державі володіє часткою статутного капіталу.

Отримані результати є основою для проведення подальших досліджень корпоративного сектору України в контексті підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки, її інвестиційної привабливості та розвитку соціального потенціалу корпорацій, який сьогодні використовується неповною мірою.

Ключові слова: держава; державне підприємництво; корпоративний сектор; корпорація; акціонерне товариство; корпоративні права держави.

Инна Ивановна ТЫНСКАЯ

РОЛЬ ГОСУДАРСТВА В СОЗДАНИИ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРА В УКРАИНЕ

Аннотация

Статья содержит информацию о закономерностях возникновения корпораций в Украине в результате трансформации экономики, в частности, в следствии реформирования отношений собственности. Автор наводит примеры других стран и особенностей зарождения корпоративных структур в них, а также полагается на авторитетные мысли ведущих ученых относительно роли государства в качестве собственника и участника предпринимательской деятельности.

Целью научного исследования было показать смещение акцентов с государственной собственности в сторону корпоративной, которая заняла центральное место в предпринимательском секторе. Трансформация экономики Украины протекала с использованием директивных методов, а поэтому всестороннее участие государства в экономических процессах было адекватным и оправданным, ссылаясь на существующие обстоятельства. Тем не менее, как показывает практический опыт, государственное предпринимательство оказалось в большинстве случаев убыточным и неэффективным, когда корпорации зарекомендовали себя более выгодной организационно-правовой формой ведения хозяйственной деятельности, о чем свидетельствует стремительное увеличение их количества. Поэтому, важное значение приобретает регулярное проведение мониторинга корпоративного сектора с целью избегания влияния негативных факторов на его развитие.

Изучение феномена корпорации и государственных корпоративных прав проводилось в разных ракурсах, начиная с исторического и заканчивая сравнительно-статистическим с расчетом показателей ряда динамики,

---

использованием системного анализа, установлением основных закономерностей развития корпоративного движения в Украине.

Новизна статьи заключается в всестороннем отображении статистических данных, которые предоставляют количественную характеристику структуры корпоративного сектора Украины с присущей ему совокупностью предприятий, где государство имеет свою долю в статутном фонде.

Конечные результаты могут быть использованы в последующих исследованиях корпоративного сектора Украины в контексте рассмотрения возможности повышения уровня конкурентоспособности национальной экономики, повышения инвестиционной привлекательности и развития социального потенциала корпораций, который используется сегодня не в полной мере.

Ключевые слова: государство; государственное предпринимательство; корпоративный сектор; корпорация; акционерное общество; корпоративные права государства.

Inna TYNSKA

PhD student, Department of Administrative and Municipal Management,
Ternopil National Economic University
18 Petrykivska St., Ternopil, 46000, Ukraine
E-mail: 4arivna@gmail.com

THE ROLE OF STATE IN UKRAINIAN CORPORATE SECTOR CREATION

Annotation

The abstract includes information about corporations establishing in Ukraine as the result of economy transformation, including the reformation of property relations. Author is showing the examples of corporations' foundation at other countries and applying to the opinions of famous economist, who were discovering the role of state as the owner and as the participant of entrepreneurial activities.

The main purpose of scientific research is to show the process of dismissing the accent from state-owned property to corporate one, which occupied the central place in Ukrainian entrepreneurial sector. The economy transformation was done with using directive methods mostly, that's why all-round state participation in economical processes had been saved till now as warrantable answer on existing circumstances. However, with time it was visible, that government enterprises as the main instrument of the state management system, were ineffective and unprofitable, when corporations got better reputation. The rapid growth of their quantity is the best evidence. That is why it is so important to do regular monitoring of the corporate sector in order to avoid the influence of negative factors on its future development.

The identification of corporate phenomenon peculiarities was done from different foreshortenings: historical, comparative and statistical. Some indexes were calculated and a system analysis was also done.

The newness of abstract is in its wide statistical analyses of the corporate sector including enterprises, where state has its shares and authors conclusions.

The investigation results can be used as a basement for future works, connecting to corporate sector of Ukraine in the contest how to use corporations activities for increasing the level of competitive ability of national economy, how to do it more attractive for investments and how to develop corporations' social potential.

Key words: state; state-owned entrepreneurship; corporate sector; corporation; join-stock company; state corporative rights.

Jel classification: G32, G38, L32, L33, L38

Постановка проблеми. Сьогодні в Україні левову частку приватного сектору складають підприємства, які набули форм корпоративних утворень переважно в результаті приватизації та корпоратизації державних підприємств. Ще однією його особливістю є наявність значної кількості пакетів акцій, що знаходяться в державній власності. Оскільки існує необхідність в дотриманні балансу інтересів суб'єктів корпоративних відносин, у вирішенні широкого спектру питань соціального, економічного, правового та інституційного характеру, державна присутність в корпоративному секторі економіки є виправданою. Однак протягом останніх років стала помітною тенденція зі зменшення кількості корпорацій, передусім, за рахунок підприємств з державною часткою у їх статутних фондах, що становить загрозу збереженню за державою статусу власника.

Феномен корпорацій полягає в їх багатоаспектності та наявності проблем, які генеруються сучасністю в міру розвитку корпоративного руху, а тому моніторинг ситуації, що склалася в

корпоративному секторі України є актуальним та становить значний інтерес для здійснення наукових досліджень.

Аналіз останніх публікацій. У працях А. Берлі, О. Вільямсона, Дж. Гелбрейта, Г. Мінза, Й. Шумпетера, було здійснено теоретичне визначення корпорації як нової форми підприємництва та інструменту держави, який вона використовує для реалізації власних функцій. Як свідчить аналіз останніх публікацій, корпоративні права держави, сучасний стан акціонерного сектору та особливості його становлення розкриті науковцями якнайширше. Дана проблематика знайшла своє відображення у працях таких вітчизняних вчених, як: І. Ігнат'єва [5], А. Мельник [6], М. Пузяк [7], С. Суярко [7], О. Хоменко [7].

Постановка завдання. Мета статті полягає у висвітленні особливостей становлення корпоративного сектору України за участі держави, спираючись на аналіз відповідних статистичних даних.

Для реалізації поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- 1) розглянути погляди провідних економістів щодо визначення місця держави та ролі корпорацій у розвитку економіки;
- 2) встановити хронологічну послідовність етапів проведення приватизації та корпоратизації державних підприємств як основних передумов утворення корпорацій в Україні;
- 3) детально опрацювати статистичні дані, що стосуються кількісної характеристики суб'єктів господарювання корпоративного типу;
- 4) визначити основні цілі держави з покращенню управління корпоративним сектором та запропонувати авторське бачення вирішення виявлених в процесі дослідження проблем.

Виклад основного матеріалу. Трансформації соціально-економічних відносин характеризується посиленням ролі держави, корпоративних структур та взаємодії між ними.

До плеяди вчених, які досліджували дані процеси, належить Дж. Гелбрейт. Вчений стверджував, що корпорація (техноструктура) була інструментом держави, а в окремих ситуаціях, навпаки, держава діяла в інтересах індивідуальної системи. Він дійшов до висновку, що держава, щоб уникнути домінування над іншими суб'єктами підприємницької діяльності, делегувала свої повноваження зі здійснення керованого розвитку економіки державним підприємствам [1, с. 35].

Американські вчені А. Берлі та Г. Мінз розглядали корпорацію як нову форму підприємництва, вирішальну роль в управлінні якою відігравали безпосередньо керівники компанії [2, с. 81]. Й. Шумпетер вивчав корпоративні відносини в контексті їх інноваційної сутності та висунув ідею стабілізаційної ролі великих корпорацій [3, с. 466-467]. Інший економіст О. Вільямсон проаналізував процеси створення корпоративних структур через призму теорії трансакційних витрат [4, с. 298]. У своїх працях видатні економісти зазначали, що не існує жодних гарантій, що корпоративна економіка працюватиме відповідно до суспільних інтересів, а тому державна присутність у даному секторі економіки є необхідною.

Незважаючи на наявність групи науковців, що виступили прихильниками ідеї "підприємницької держав", протистояння ідеологій етатизму, неоетатизму, ізоляціонізму та пострадянського патерналізму, існування джефферсонівсько-гамільтонівського парадоксу загальмували процес формування такої форми залучення капіталу як корпорація, а також моделі ефективної взаємодії держави з приватними суб'єктами економіки.

Прототипи корпорацій існували ще в XV ст., зокрема, у Голландії, де за ініціативи уряду в 1595 р. було створено Нідерландську Ост-Індську компанію [5, с. 6]. В Англії корпорації розвивалися у дусі вільного підприємництва, коли у Франції, навпаки, – під пильним державним контролем [5, с. 7]. Німеччина започаткувала створення корпорацій дещо пізніше, ніж інші країни, тоді як американці запозичили модель акціонерного товариства в Англії, внісши свої корективи [5, с. 7]. Формування корпоративного сектору економіки в Україні бере свій початок в 90-х рр. XX ст. Загалом розвиток корпорацій та системи корпоративного управління в Україні можна поділити на кілька етапів (табл. 1).

Таблиця 1

Основні характеристики етапів проведення приватизації та корпоратизації в Україні

Етап	Основні характеристики
1987-1991 рр.	перші спроби реформування відносин власності за умов, коли держава займає панівне становище в економіці. Прийняття ряду законів з правового регулювання підприємницької діяльності (Закон України (ЗУ) "Про підприємництво", ЗУ "Про власність", ЗУ "Про цінні папери і фондову біржу")
1992-1994 рр.	в приватну власність передано 1008 підприємств. У державний бюджет поступило 15,67 млн. грн. Поява правового підґрунтя для проведення приватизації (ЗУ "Про приватизацію майна державних підприємств", ЗУ "Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)", ЗУ "Про приватизаційні папери"). Налагодження функціонування фондового ринку та інститутів спільного інвестування
1995-1998 рр.	в приватну власність передано 50 тис. об'єктів державної власності. В бюджет надійшло 492,37 млн. грн. Формування принципів та механізмів корпоративного управління. Заснування Української асоціації інвестиційного бізнесу та Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку
1999-2004 рр.	проведення індивідуальної грошової приватизації, в результаті чого у державний бюджет надійшло 5478,21 млн. грн. Загострення проблеми корпоративного лобізму. Впровадження інформаційного забезпечення щодо обігу цінних паперів
2005-2008 рр.	дебюрократизація державного сектору економіки шляхом корпоратизації великих підприємств. Прийняття ЗУ "Про акціонерні товариства" в новій редакції. Кількість роздержавлених підприємств становила 475 об'єктів. Загальна сума надходжень до державного бюджету становила 143271,5 млн. грн.
2009-2011 рр.	приватизація втратила свій темп. До державного бюджету поступило 244122,9 млн. грн. Активізація політики залучення іноземних інвесторів під час проведення приватизації та корпоратизації державних підприємств. Активне запровадження міжнародних практик з корпоративного управління
2012-2014 рр.	покликаній забезпечити скорочення частки державного сектору в економіці до 25-30% від ВВП та спрямувати до державного бюджету 40-60 млрд. грн. Поява тенденцій з утворення транснаціональних корпорацій та продажу державних пакетів акцій з метою підвищення ефективності управління корпораціями

Примітка. Сформовано автором на основі [5, с. 8-13; 6, с. 11; 8]

В Україні до 1995 р. робилися перші спроби створити необхідні умови для формування корпоративного сектору економіки (табл. 1), коли вже з 1995-1998 рр. спостерігалось активне зростання кількості інтегрованих корпоративних структур, яке значно випереджало процес формування законодавчої бази та культури корпоративного управління. За ці кілька років була створена основна маса акціонерних товариств (5780 од.) із зафіксованим у 1998 р. максимумом новостворених об'єктів (3121 од.) [8]. Фактично, в 2000-х рр. відбулася організаційно-правова "революція", яка знайшла своє відображення в скасуванні монополізму держави як власника і перетворенні основної маси державних підприємств в акціонерні товариства.

В період 1992-2004 рр. спостерігалась така залежність: в міру зростання темпів приватизації державних підприємств, кількість новостворених акціонерних товариств збільшувалася. Однак, починаючи з 2005 р., процеси їх заснування набули спадного характеру, незважаючи на те, що приватизація продовжувалася (рис. 1)

Рис. 1. Кількість створених акціонерних товариств та діючих державних підприємств у 2005-2012 рр.

Це пояснюється недосконалістю приватизаційних та корпоратизаційних схем, негативний вплив яких підсилювався сукупністю інших обставин, серед яких такі: нестабільна макроекономічна і політична ситуація; недостатньо розвинуте і відносно суперечливе законодавство; значна первинна "розпорошеність" акцій між акціонерами; відсутність традицій корпоративної етики і культури; необґрунтоване збереження значної частки власності в державному секторі.

Незважаючи на наявність стримуючих факторів, динаміка розвитку організаційно-правових форм підприємництва характеризувалася відносною швидкістю (табл. 2).

Таблиця 2

Кількість суб'єктів господарської діяльності корпоративного типу в 2005-2013 рр., од.

Види підприємств	Роки								
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Акціонерне товариство	34571	33976	33084	31993	31100	30169	28748	26568	25513
Товариство з обмеженою відповідальністю	302942	325925	351750	381205	404525	418145	443223	467822	458781
Товариство з додатковою відповідальністю	694	700	696	730	761	782	945	1420	1539
Повне товариство	1988	1997	1985	1948	1939	2084	2120	2100	2074
Командитне товариство	694	690	673	654	642	631	638	651	638
Асоціація	2679	2751	2841	2953	3057	3125	3180	3222	3194
Корпорація	798	824	842	849	862	866	872	862	852
Консорціум	77	80	84	84	89	92	92	94	93
Концерн	397	406	403	400	396	390	387	373	359
Всього	1023396	1070705	1133200	1187020	1228888	1258513	1294641	1323807	1341781

Примітка. Сформовано автором на основі [8; 9, 54-55]

Цілком очевидно, що з кожним роком зменшується кількість акціонерних товариств, проте збільшується чисельність товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю.

У 2005 р. питома вага акціонерних товариств у загальній кількості підприємств становила 3,38%, а вже, починаючи з 2007 р., даний показник зменшувався з кожним роком на рівні 0,13-0,22% (табл. 3). У 2014 р. функціонувало 24813 акціонерних товариств, що на 718 підприємств або на 2,89% менше, ніж у 2013 р.

Динаміка кількості акціонерних товариств у 2005-2013 рр.

Рік	Показник за рік, од.	Абсолютний приріст, од.		Темп зростання, %		Темп приросту, %		Питома вага АТ у загальній кількості підприємств, %
		баз.	ланц.	баз.	ланц.	баз.	ланц.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2005	34571	-	-	-	-	-	-	3,38
2006	33976	-595	-595	98,28	98,28	-1,72	-1,72	3,17
2007	33084	-1487	-892	95,70	97,37	-4,30	-2,63	2,92
2008	31993	-2578	-1091	92,54	96,70	-7,46	-3,30	2,70
2009	31100	-3471	-893	89,96	97,21	-10,04	-2,79	2,53
2010	30169	-4402	-931	87,27	97,01	-12,73	-2,99	2,40
2011	28748	-5823	-1421	83,16	95,29	-16,84	-4,71	2,22
2012	26568	-8003	-2180	76,85	92,42	-23,15	-7,58	2,01
2013	25513	-9040	-1037	73,80	96,03	-26,20	-3,97	1,90

Примітка. Розраховано автором на основі [8; 9, 54-55]

Ще однією рисою українських корпорацій є наявність пакетів акцій, що належать державі. Вони є наслідком тривалого знаходження у власності держави майже всього майна виробничої та споживчої сфера. Іншою причиною є те, що державні корпоративні права дозволяють державі виконувати покладені на неї соціально-економічні функції.

Станом на 1 січня 2013 р. у Реєстрі корпоративних прав держави було зафіксовано 629 господарських товариств з державною часткою у їх статутних капіталах (табл. 4). В результаті корпоратизації державних підприємств утворилося 150 господарських товариств, що на 17 од. менше, ніж у 2012 р. Окрім того, в структурі корпоративних прав держави і надалі значну частку займають підприємства, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство. Загалом, очевидним є той факт, що корпоративний пакет держави за останні роки має стійку тенденцію до зменшення, що відбувається в основному за рахунок скорочення пакетів акцій розміром менше 25% та від 25% до 50% статутного капіталу (табл. 4).

Окрім господарських товариств, державна частка закріплена у власності ХК, ДАК, ДАХК, НАК, ДХК (у 2012-2013 рр. їхня загальна кількість становила 11 об'єктів, серед яких 3 компанії з державною часткою розміром від 50% до 75%, 2 компанії з державною часткою розміром від 75% до 100 % і 6 компаній з державною часткою розміром 100%) та товариствах з обмеженою відповідальністю (у 2012 р. їхня загальна кількість склала 61 од., а у 2013 р. – 56 од.) [8].

В регіональному розрізі найбільше підприємств з державною часткою у статутному капіталі зосереджено у м. Київ, Луганській, Київській, Донецькій областях, дещо менше в Львівській та Дніпропетровській областях [8]. Це підтверджує нерівномірність розподілу державних корпоративних прав по регіонах України та зумовлює структурні дисбаланси й асиметричність їх розвитку. Структура корпоративних прав держави в господарських товариствах за галузевою ознакою охоплює промисловість, сільське господарство, транспорт і зв'язок, торгівлю і громадське харчування, будівництво, науку і наукове обслуговування, охорона здоров'я та фізична культура, житлово-комунальне господарство, управління, рибне господарство, що підтверджує всебічну участь держави в економічних процесах різних галузей національної економіки [8].

Структура корпоративних прав держави у господарських товариствах в 2005-2013 рр. [8]

№ п.п.	Рік									
	01.01. 2005	01.01. 2006	01.01. 2007	01.01. 2008	01.01. 2009	01.01. 2010	01.01. 2011	01.01. 2012	01.01. 2013	
1. Господарські товариства з державною часткою у статутному фонді понад 50%	386	491	400	347	324	322	290	289	273	
2. Господарські товариства з державною часткою у статутному фонді у розмірі 25-50%	494	431	355	385	237	206	176	186	173	
3. Господарські товариства з державною часткою у статутному фонді менше 25%	525	466	380	301	250	223	198	197	183	
4. Акціонерні товариства, засновані міністерствами в процесі корпоратизації державних підприємств	78	121	122	103	103	118	110	167	150	
5. Господарські товариства, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави	51	55	53	44	49	50	57	52	46	
6. Господарські товариства, корпоративні права щодо яких закріплені у власності держави відповідно до правових актів	22	10	8	-	-	-	-	-	-	
7. Господарські товариства з державною часткою в статутному фонді, що знаходяться в стані банкрутства	-	293	299	248	212	194	158	121	118	

Розглянувши ключові аспекти корпоративної участі держави в підприємницькій діяльності в контексті реформування відносин власності шляхом проведення приватизації та корпоратизації державних підприємств, слід відмітити неоднозначність отриманого результату, адже динаміка кількості корпоративних структур має спадний характер, що свідчить про неефективність державного управління корпоративним сектором економіки та про наявність низки проблем, які залишаються невирішеними ще з 1990-х рр., особливо що стосується законодавчого забезпечення їх діяльності. Згідно даних опитування керівників бізнесу, наведених у Щорічниках світової конкурентоспроможності за 2012-2013 рр., негативно на їх діяльності впливають: обтяжливість корпоративного оподаткування; часта зміна законодавства; низька ефективність судової системи; процвітання хабарництва і корупції; неналежний рівень захисту прав акціонерів [10].

Саме тому, держава повинна визначитись із рядом цілей, які вона сьогодні переслідує з метою створення належних умов функціонування корпоративного сектору економіки, який є двигуном прогресивних змін в країні. Першочерговою стратегічною ціллю держави має стати налагодження ефективної системи корпоративного управління. До оперативних цілей слід віднести суспільно-політичні, економічні, соціальні, правові, а до тактичних – організаційні. Для їхньої необхідно врахувати такі пропозиції:

- удосконалити механізм взаємодії держави та корпоративного сектору національної економіки з метою підвищення його прозорості, злагодженості та результативності;
- завершити приватизаційні процеси та корпоратизувати ті підприємства, що не підлягають приватизації, проте дозволять зберегти державі свою присутність в економіці як власника;
- створити сучасну систему корпоративного управління з орієнтацією на впровадження управлінських інновацій;
- активно протидіяти тіньовим схемам використання бюджетних коштів, що дозволить зменшити кількість збиткових підприємств;

– сформувати таку концепцію "підприємницької держави", яка поєднуватиме елементи ринкової, соціально-орієнтованої та державно-керованої моделей.

Висновки та подальші дослідження. Отже, український корпоративний сектор показує відносно високу динаміку змін і володіє необхідним потенціалом для розвитку національної економіки в цілому, однак йому не вистачає знань, технологій, фінансових ресурсів та корпоративної культури для досягнення вищої результативності ведення бізнесу, про що свідчить значна кількість збиткових підприємств.

Для того, щоб надалі корпоративних рух прогресував, не потрібно кардинально обмежувати державу участь в економічних процесах, а, навпаки, сприяти створенню належних умов для реалізації нею власних інтересів в управлінні державними корпоративними правами, адже наріжні камені впливу на зростання конкурентоспроможності країни знаходяться якраз в зоні її відповідальності, а саме: інституції, інфраструктура та освіта.

З огляду на все зростаючу роль корпорацій та їх питому вагу у загальній кількості функціонуючих підприємств в Україні, перспективним є дослідження їх впливу на конкурентоспроможність національної економіки в регіональному розрізі.

Список літератури

1. Гэлбрейт Дж. К. Новое индустриальное общество. Избранное/ Джонсон Кеннет Гэлбрейт. – М.: Эксмо, 2008. – 1200 с.
2. Berle A. A. *The Modern Corporation and Private Property* / A. A. Berle, G. C. Means. – New York: The MacMillan Company, 1932. – 380 p.
3. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия/ Й. А. Шумпетер; предисл. В. С. Автономова. – М.: Эксмо, 2007. – 864 с.
4. Вільямсон О. Е. Економічні інституції капіталізму: Фірми, маркетинг, укладання контрактів / Олівер Е. Вільямсон. – К.: АртЕк, 2001. – 472 с.
5. Ігнат'єва І.А. Корпоративне управління: підручник / І.А. Ігнат'єва, О.І. Гарафонова. – К.: "Центр учбової літератури", 2013. – 600 с.
6. Мельник А., Тинська І. Державне підприємництво у умовах трансформації управління національною економікою / А. Мельник, І. Тинська // Вісник ТНЕУ. – Випуск 2. – 2014. – С. 7-19.
7. Україна за роки незалежності (1991-2002 рр.) – 4 вид., переробл. та допов. – К.: Нора-Друк, 2002 – 366 с.
8. Звіти Фонду державного майна України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.spfu.gov.ua/_layouts/SPFUSiteDefinition/ReportsMFI.aspx.
9. Україна в цифрах у 2014 році [Текст: статистичний довідник / Державна служба статистики України; ред. О. Г. Осауленко. – К.: Консультант, 2014. – 240 с.
10. World Economic Forum (Всесвітній економічний форум) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.weforum.org/reports?filter\[year\]=2013](http://www.weforum.org/reports?filter[year]=2013).

References

1. Gelbreyt Dzh. K. *Novoe industrial'noe obshchestvo*. Izbrannoe. Moskva, Eksmo, 2008, 1200 p.
2. Berle A. A. *The Modern Corporation and Private Property* / A. A. Berle, G. C. Means. – New York: The MacMillan Company, 1932. – 380 p.
3. Shumpeter Y. A. *Teoriya ekonomicheskogo razvitiya*. Kapitalizm, socializm i demokratiya. Moskva, Eksmo, 2007, 864 p.
4. Vil'yamson O.E. *Ekonomichni instytutsiyi kapitalizmu: Firmy, marketynh, ukladannia kontraktiv*. Kyiv, ArtEk, 2001, 472 p.
5. Ihnat'yeva I.A., Harafonova O.I., *Korporatyvne upravlinnia: pidruchnyk*. Kyiv, Tsentr uchbovoyi literatury, 2013, 600 p.
6. Mel'nuk A., Tynska I. (2014), "Derzhavne pidprijemnytstvo v umovakh transformatsiyi upravlinnia natsional'noyu ekonomikoyu", *Visnyk TNEU*, vol. 2, pp. 7-19.

-
7. *Ukraina za roky nezalezhnosti. 1991–2002 rr. [Ukraine during independence time 1991-2002]*, Nora-Druk, Kyiv, 2002, 366 p.
  8. *Reports of The State Property Fund of Ukraine*, [WWW resource], available at: http://www.spfu.gov.ua/_layouts/SPFUSiteDefinition/ReportsMFI.aspx.
  9. *State Statistics Service of Ukraine (2014), Statystychnyi shchorichnyk "Ukraina v tsyfrakh 2014 rik" [Statistical annual "Ukraine in numbers 2014"]*, Tekhnika, Kyiv, 244 p.
  10. *World Economic Forum [WWW resource]*, available at: [http://www.weforum.org/reports?filter\[year\]=2013](http://www.weforum.org/reports?filter[year]=2013).